

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ОПШТИНЕ НОВА ВАРОШ

РОК ЗА РЕКЛАМАЦИЈУ 10 ДАНА

БРОЈ 9. НОВА ВАРОШ, 10. ЈУН 2015. ГОДИНЕ

1

На основу члана 40. Статута општине Нова Варош ("Службени лист општине Нова Варош", бр.10/2008 и 9/2012), Скупштина општине Нова Варош, на седници одржаној 03.04.2015.године, донела је

О Д Л У К У О УСВАЈАЊУ СТРАТЕГИЈЕ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ОПШТИНЕ НОВА ВАРОШ ЗА ПЕРИОД 2015-2020.ГОДИНА

Члан 1.

Усваја се Стратегија социјалне заштите општине Нова Варош за период 2015-2020.година.

Члан 2.

Саставни део ове Одлуке чини и текстуални део Стратегије социјалне заштите општине Нова Варош за период 2015-2020.година.

Члан 3.

Ову Одлуку са текстуалним делом Стратегије социјалне заштите општине Нова Варош за период 2015-2020.година, објавити у "Службеном листу општине Нова Варош".

Члан 4.

Ова Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу општине Нова Варош".

СКУПШТИНА ОПШТИНЕ НОВА ВАРОШ
Број:06-17/22/2015-02 од 03.04.2015.године

ПРЕДСЕДНИК
Скупштине општине
Бранислав Дилпарих

**СТРАТЕГИЈА
СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ
ОПШТИНЕ
НОВА ВАРОШ
2015-2020.ГОДИНА**

САДРЖАЈ

1. Уводна реч председника општине
2. Одлука о усвајању Стратегије социјалне заштите
3. Процес израде стратегије
4. Принципи и вредности
5. Контекст
 - 5.1. Географска слика
 - 5.2. Демографска слика
 - 5.3. Представљање релевантних актера
6. SWOT анализа
7. Визија и мисија
8. Стратешки правци
9. Механизми за имплементацију, М&Е стратегије

Анекси:

1. Акциони планови

1. Уводна реч председника општине Нова Варош

Разумевајући улоге и одговорности које пред нас постављају национални стратешки и законски документи, истовремено препознајући проблеме и потребе грађана и грађанки наше општине који све интензивније упућују захтеве за социјалном подршком, одлучили смо да на одговоран начин дефинишемо начине на који ћемо одговорити на бројне изазове у области креирања и спровођења локалне социјалне политике. Из тих разлога настаје овај стратешки документ, израђен у сарадњи представника локалне самоуправе, Центра за социјални рад, културних, образовних и здравствених установа, релевантних републичких установа (полицијске управе, НСЗ), удружења грађана и медија, који су дали драгоцен допринос у дефинисању смерница даљег развоја, на коме им се, у име локалне самоуправе и у своје лично име захваљујем.

Стратешки правци дефинисани овим документом обавезују нас да јачамо сопствене капацитете, али да стварамо услове за унапређење

рада релевантних установа, као и да пружамо подршку развоју организација грађанског друштва и медија које препознајемо као своје драгоцене партнере у спровођењу локалне социјалне политике. Обим подршке грађанима/кама који се налазе у различитим социјалним ризицима и проблемима која ће бити успостављена у складу са дефинисаним планом свакако није довољан, али је могућ у ограниченим финансијским, организационим и људским ресурсима којима тренутно располажемо. Стога као посебан приоритет стратегије дефинишемо развој партнерства у заједници, али и партнерства и сарадње на регионалном, националном и међународном нивоу, како би разменом и обједињавањем искустава, идеја, али и финансијских ресурса, ојачали заједницу у најширем смислу те речи и створили је местом достојним живљења.

С поштовањем
Председник општине Нова Варош
Димитрије Пауновић

2. Одлука о усвајању Стратегије социјалне заштите

Унети стандарду форму Скупштинске одлуке.

3. Процес израде стратегије

3.1. Партиципативно стратешко планирање као приступ савременом планирању развоја заједнице

Стратешко планирање је процес чији је циљ да допринесе развоју друштва, односно локалне заједнице, који поштује демократске процедуре и уводи праксу партиципативног планирања заснованог на одговорном управљању ресурсима и активном учешћу институција и грађана/ки.

Сврха планирања заснованог на учешћу заједнице омогућава:

- Ефикасно и ефективно коришћење постојећих ресурса у заједници;
- Ангажовање постојећег социјалног капитала у покретање промена;
- Стварање нових вредности у заједници и развијање одговорног и проактивног односа према сопственом развоју.

У области друштвеног развоја, односно социјалне политике, у првој фази планирања потребно је проценити тренутне потребе и број корисника (број регистрованих + процена потенцијалних), врсте постојећих и нових услуга, обрачунати економску

цену сваке услуге, као и анализирати механизме праћења промена у окружењу (пројекција утицаја на корисничке групе и заједницу у целини).

На основу квалитетне процене постојећег стања могуће је планирати:

- структуру запослених и потребне стручне капацитете
- организационе облике за пружање услуга од стране јавних служби, организација цивилног друштва и приватног сектора
- процедуре сарадње и партнерства локалних социјалних актера (међусекторска сарадња и партнерства)
- организацију посла у складу са стандардима у свакој од организација (институција)
- изглед нових/адаптацију постојећих инфраструктурних капацитета који су усклађени са стандардима дефинисаним релевантним законима, набавити потребну опрему,
- реално проценити износ финансијских средстава за потребе реализације дефинисане политике и проценити могуће изворе финансијских средстава за сваку од дефинисаних области подршке (материјална подршка, услуге).

Процес стратешког планирања социјалне заштите у општини Нова Варош отпочео је још током 2008. године у оквиру пројекта "Планирање локалних услуга социјалне заштите ПЛУС", који је спроводио програм УН за развој (УНДП) у сарадњи са Министарством рада, запошљавања и социјалне политике Републике Србије, као део подршке имплементацији реформе система социјалне заштите у Републици Србији и Стратегије за смањење сиромаштва у Србији.

Међутим, услед динамичних промена на националном нивоу, проузрокованих, пре свега, усвајањем националне Стратегије развоја социјалне заштите, а посебно новог Закона о социјалној заштити ("Сл. гласник РС" бр. 24/2011) од 4. Априла 2011. године, припремљени нацрт локалне стратегије, који је препознао правце даљег развоја система социјалне заштите у овој општини, није понуђен локалној скупштини на усвајање. Радна група је препознала неопходност његовог усклађивања са националним стратешким и правним оквиром и стога одложила усвајање овог документа од стране локалне скупштине.

Разумевајући значај регионалног повезивања у области социјалне заштите и потребу за равномерним регионалним развојем, општина Нова Варош се током 2013. године укључује у процес израде Регионалне стратегије социјалне заштите 2015-2020. године, која је настала као резултат заједничког рада представника 11 општина Златиборског округа, а чије усвајање од стране општинских скупштина, би требало да буде један од првих корака у процесу напређења социјалне политике на локалном нивоу. Захваљујући дефинисаној методологији, локална Стратегије социјалне заштите ће бити усклађена са националним и регионалним приоритетима, и истовремено изаћи у сусрет потребама за унапређењем капацитета локалне заједнице, а пре свега потребама грађана/ки који се налазе у различитим социјалним ризицима.

У складу са договорним механизмима за имплементацију овог стратешког документа, Општински центар за социјални рад Нова Варош, почетком 2014.године иницира процес израде локалног стратешког документа, који је званично отпочео доношењем решења председника општине Нова Варош од [REDACTED]. Решењем о именовану чланова Радне групе за израду стратегије омогућено је равноправно учешће релевантних представнике јавног и цивилног сектора. Током процеса истраживања реализованог у периоду од јуна до септембра 2014.године, чланови Радне групе прикупили су постојеће податке од значаја за процену постојећег стања у овој области. Током радионице, одржане у септембру 2014.године у Тренинг центру хотела Златар, дефинисали су кључне унутрашње

снаге и слабости постојећег система социјалне заштите и препознали шансе и претње из окружења, који су даље послужили као основ за дефинисање приоритета и циљева развоја општине Нова Варош у овој области за период 2015-2020.године.

Методолошки приступ који је коришћен у процесу планирања развоја социјалне заштите:

Уважавао је локалне специфичности у планирању и примени;

Заснивао се на принципима реформе развоја социјалне заштите у Србији;

Укључио је све битне актере процеса развоја социјалне заштите у локалној заједници - Партиципација, као основни принцип израде стратегије, је обезбеђена учешћем представника различитих сектора током процеса његове израде, стручном јавном расправом о нацрту документа, као и објавом нацрта документа на званичном сајту општине.

Утемељен је на реалним околностима, расположивим подацима, ресурсима и потребама развоја социјалне заштите.

За потребе дефинисања потреба и проблема, али и капацитета заједнице, коришћени су следећи извори: Статистички годишњак, годишњи извештаји општинског ЦСР Нова Варош, подаци НСЗ Филијала Пријепоље, организационе јединице Нова Варош, подаци и информације добијене од стране Општинске управе Нова Варош - Одељење за ЛЕР, извештаји ресорних институција (здравство, образовање), резултати добијени путем упитника прослеђеног релевантним јавним установама. Обрађени подаци као и резултати састанака (радионица) представљали су основ за доношење даљих стратешких одлука представљених у нацрту овог стратешког документа.

Користио савремене методе планирања и анализирао све важне елементе потребне за доношење стратешких одлука;

Подстакао одговоран, иновативан и креативан однос социјалних актера према сопственој улози као пружаоца услуга и као актера, важних за развој заједнице;

Подигао ниво знања и информисаности чланова Радне групе о принципима стратешког планирања у заједници;

Усмерио се ка развоју услуга подршке рађивим групама на принципима децентрализације и одговорног управљања на нивоу локалне заједнице.

Захваљујући изузетно залагању чланова Радне групе, креиран је документ који у подједнакој мери излази у сусрет постојећим капацитетима заједнице, потреби за њиховим унапређењем, увећавајући пре свега препознате потребе грађана који се налазе у различитим социјалним ризицима.

	Име и презиме	Занимање	Организација
1.	Јелена Лековић	дипл. Правник директор	Општински ЦСР
2.	Иван Младеновић	заменик председника општине	Општина Нова Варош
3.	Адиса Чичић	дипл. професор социологије	Општински ЦСР
4.	Алма Чичић	дипл. социјални радник	Општински ЦСР
5.	Наташа Пуцаревић	стручни радник – водитељ случаја	Општински ЦСР
6.	Мирјана Пауновић	дипл. правник	Општински ЦСР
7.	Др. Слободанка Ивањац	специјалиста психијатрије	Дом здравља
8.	Живко Колашинац	виши сарадник на пословима израде и имплементације пројеката	Канцеларија за локални економски развој, Општинска управа Нова Варош
9.	Весна Дробњаковић	дипл. правник	Национална служба за запошљавање, Филијала Пријепоље, Испостава Нова Варош
10.	Спасо Цупара	полициски наредник	Министарство унутрашњих послова, ПУ Пријепоље, Полицијска станица Нова Варош
11.	Розита Поповић	новинар и члан удружења "Златарско сунце"	Златарске новости
12.	Данијела Топаловић	члан удружења "Златарско сунце" и виши стручни сарадник за послове друштвене бриге о деци и породици	Општинска управа Нова Варош
13.	Снежана – Неца Јовић	педагошки саветник	Основна школа "Живко Љујић" Нова Варош
14.	Алија Мујагић	дипл. инг. електротехнике, професор електро групе предмета	Техничка школа Нова Варош
15.	Мирела Хаџибрахимовић	дипл. психолог	Гимназија "Пиво Караматијевић" Нова Варош
16.	Зорица Свитић	директор	Вртића "Паша и Наташа" Нова Варош
17.	Милена Јојевић	секретар	Црвени крст Нова Варош
18.	Бранко Пуцаревић	координатор	Канцеларија за младе
19.	Анка Арсенијевић	представник УГ	УГ Хелп
20.	Невена Гујаничић	учитељица	ОШ "Момир Пуцаревић" Акмачићи
21.	Нера Човић	директор	Библиотека "Јован Томић"
22.	Жељко Томовић	директор	Дом културе "Јован Томић"
23.	Богдан Филиповић	психолог	Основна школа "Живко Љујић" Нова Варош

4. Принципи и вредности

Приликом израде стратешког документа, чланови Радне групе поштовали су следеће, договорене принципе:

Ефикасност - ефикасан систем социјалне заштите треба да благоремено одговори на потребе грађана/ки у новим околностима и да подржава рањиве и маргинализоване појединце и групе којима је неопходна организована помоћ заједнице и државе, као и грађане/ке који нису у стању да учешћем у економској активности обезбеде своју егзистенцију. Ефикасност подразумева да се постојећи ресурси користе на одговоран и рационалан начин, уз што већу уштеду постојећих ресурса, као и уз континуирано јачање капацитета за привлачење средстава из националних и међународних извора;

Ефективности (успешности) - континуирано пратити однос уложених ресурса и остварених резултата како би се систем стално унапређивао и услуге излазиле у сусрет потребама грађана/ки, а пре свега корисника/ца;

Партиципативност - обезбедити висок ниво укључености свих заинтересованих актера током процеса израде и имплементације стратегије;

Отвореност - Стратегија отвара могућност сарадње са свим заинтересованим странама из јавног, приватног и сектора грађанског друштва на локалном, регионалном, националном и међународном нивоу;

Кључни принципи за примену локалне стратегије излазе у сусрет принципима Националне стратегије развоја социјалне заштите, која пре свега прокламује развијање поштовања и неделивост људских права и у том смислу, током примене стратегије поштоваће се:

- **Најбољи интерес корисника** - услуге које се пружају биће у највећем степену усаглашене са потребама корисника уз поштовање људских права и достојанства;

- **Доступност услуга корисницима** - Обезбеђивати услове и развијати услуге да грађани своје потребе приоритетно задовољавају у средини у којој живе, на локалном нивоу;

- **Најмање рестриктивно окружење** - Пружати подршку разноврсним услугама приоритетно у природном окружењу, уз избор услуга које су за корисника најмање рестриктивне;

- **Партиципација, одговорност и самосталност корисника** - Обезбедити учешће корисника у доношењу одлука о начину задовољавања његових потреба и одговорност за избор и коришћење сопствених потенцијала. Пружати подршку кориснику за активирање потенцијала за самостално задовољавање потреба, продуктиван живот у заједници и предупређивање зависности од социјалних служби;

- **Континуитет заштите и могућност избора услуга и пружаоца услуга** - Развијати разноврсне услуге у оквиру јавног, невладиног и приватног сектора. Кориснику се благовремено пружа могућност коришћења одговарајуће услуге, у континуитету и потребном трајању.

5. Контекст

5. КОНТЕКСТ**5.1. Географска слика**

Општина Нова Варош се налази у југозападном делу Србије и средишњем простору Златиборског округа. Нова Варош се граничи са општинама Пријеполје, Прибој, Чајетина, Ариље, Ивањица и Сјеница. Она је оивичена планинским венцима: Златара, Голије, Јавора, Чемернице, Мучња, Муртенице и Златибора. Југозападну границу општине представља река Лим и припада категорији изразито брдско - планинских подручја, са наглашеном и оштром денivelацијом терена. Нова Варош је смештена на средини магистралног пута Београд - Бар, на надморској висини до 1000 м (само градско подручје се налази на 950 - 1050 м надморске висине). Над њом се издиже планина Златар, дугачка 22 km и широка 12 km, са највишим врхом од 1627 m.

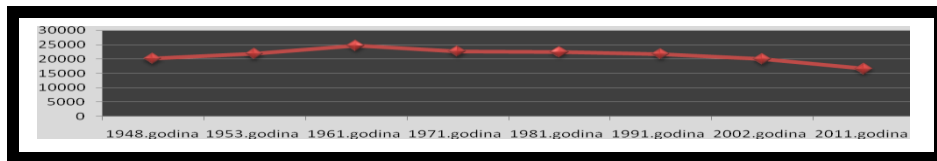
Општина Нова Варош простире се на катастарској површини од 581km². Представљена је са 33 насеља која чине 13 месних заједница (1 градско и 12 сеоских).

Месне заједнице су:

1. Нова Варош - град, Тиква, Брдо
2. Јасеново - Јасеново, Ј. Трудово, Кућани, Ојковица,
3. Бела Река - Горња и Доња Бела Река
4. Божетићи - Божетићи, Буковик, Дебеља, Љепојевићи, Тисовица, Штитково и Горње Трудово
5. Акмачићи - Акмачићи, Комарани, Радијевићи, Дрмановићи, Вилови и Мишевићи
6. Негбина - Негбина и Бурађа
7. Бистрица - Челице, Доња и Горња Бистрица
8. Вранеша - Вранеша и Кокин брод
9. Амзићи - Амзићи
10. Драглица - Драглица и Сеништа
11. Рутоши - Рутоши
12. Дражевићи - Дражевићи
13. Радоиња - Радоиња

5.2. Демографска слика

- ✓ Кретање броја становника
по пописним периодима 1948
- 2012. година

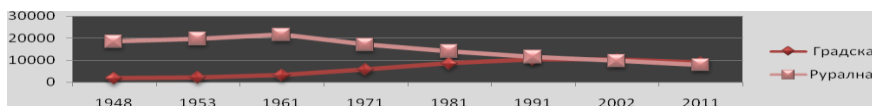
Извор: Републички завод за статистику

Укупан број становника у општини Нова Варош је у последњих пола века имао периоде раста (1948-1961) и опадања (1971-2012).

Континуиран пад је уочљив од 2002.године, па општина Нова Варош, према резултатима пописа броји 16.638 становника, што је за 20,1% мање у односу на попис из 2002.године.

Просечна густина насељености је 28,61 ст/км², што је скоро 3 пута мање од просечне густине насељености у Републици Србији (80 ст/км²).

✓ *Кретање броја становника унутар општине по пописним периодима*

Извор: Републички завод за статистику

Анализа територијалне насељености у оквиру општине указује на релативно уједначен проценат становништва које живу у урбаном (52,8%) и руралном делу општине (47,2%). Карактеристично је да је у посматраном 70-то годишњем периоду дошло до радикалне промене у структури урбаног и руралног становништва. Градско становништво је 1948.године чинило 8,7% од укупног броја становника, а сеоско 91,2%. У урбаној средини живи више жена (укупно 4.484), док је у сеоској средини доминантно мушко становништво (3.963). Села у којима живи највећи број жена су Бистрица (331) и Рутоши (330).

✓ *Становништво према миграторним обележјима:*

- Од рођења у истом насељу станује 10.434 становника Нове Вароши.
- Број досељеног становништва из другог насеља општине износи 4.027.
- Досељено становништво из друге општине Златиборског округа: 1.298.
- Досељено становништво из другог округа: 492.
- Број досељеног становништва из иностранства је 385, од тога 327 је из бивших република СФРЈ.
- У дневним миграцијама учествује 1.012 становника
- Дневне миграције активног становништва које обавља занимање највећим делом се одвијају у оквиру саме општине – 84%, у различитим насељима.
- 76% дневних миграната међу ученицима креће се унутар саме општине, док у суседне општине и области одлази 23%.

✓ *Старосна и полна структура становништва*

		укупно	деца	млади	одрасли	стари	просечна старост
Нова Варош	С	16638	2040	2942	8262	3394	44.8
	М	8274	1025	1537	4226	1486	43.7
	Ж	8364	1015	1405	4036	1908	45.8
Градска	С	8795	1244	1818	4659	1074	40.7
	М	4311	637	924	2257	493	39.9
	Ж	4484	607	894	2402	581	41.6
Остала	С	7843	796	1124	3603	2320	49.3
	М	3963	388	613	1969	993	47.9
	Ж	3880	408	511	1634	1327	50.7

* Извор: РЗС Попис 2012.године

Подаци из табеле, изражени у процентима говоре да:

- 50% од укупног броја становника чине одрасла лица (од 30 -64 године)
- 20% од укупног броја становника чине стари (65+)
- 12% деца до 18 година
- 18% млади (19-29 година)

Просечна старост становника општине Нова Варош је 44,8 година, што је сврстава у групу од заједница у стадијуму **НАЈДУБЉЕ ДЕМОГРАФСКЕ СТАРОСТИ**. Просечна старосту у урбаном делу општине је 40,7 година, а у руралном подручју 51,04 године.

НАЈСТАРИЈЕ СЕЛО ЈЕ ТРУДОВО! Просечна старост у најстаријем селу Трудово је 62,8 година.

У селу Трудово МЗ Јасеново од укупно 78 становника, 43 су старија од 65 година. Само 5 становника припада старосној групи 0-19 година.

Према просечној старости најмлађе село је Акмачићи.(42,9 година). Село са највећим бројем младих до 19 година је село Бистрица (102), а село са најмањим бројем младих је Челице (4).

Посебно забрињава чињеница да је индекс старости у периоду између пописа 2002. и 2011.године увећан са 93,8 на 160,58, што значи да 160 старијих од 60 година долази на 100 млађих од 20.године.

Основна карактеристика демографске слике су:

- низак ниво фертилитета (односно недовољан обим рађања),
- поремећена старосна структура (низак удео младог становништва,а високи удео старог становништва), што последично проузрокује бројне негативне последице и утицаје на промене демографских структура (образовна, економска) и формирање функционалних контингената становништва.
- На опадање броја становника битно је утицала и миграција у иностранство, у земље Средње и Северне Европе. Тачних података о броју грађана Нове Вароши се легалним боравком у европским земљама нема, али се претпоставља да је реч о значајном броју, посебно ако се узму у обзир и они мигранти који још увек нису обезбедили радне и боравишне визе. Према подацима ДЕВ инфо базе, из Нове Вароши се званично иселило 366 лица, а доселило 196.

Осим тога што је немогуће избећи смањење укупног броја становника на овој територији,пројекције показују да је немогуће избећи и напредовање процеса популационог старења. Ни оптимистичније пројекционе претпоставке не могу зауставити овај процес ни у много дужем пројекционом периоду. Индекс који показује однос броја старих 65 и више година наспрам младе популације (млађи од 20 година) за две деценије ће порастати за 33% посматрајући целокупно становништво подручја.

Истовремено, притисак броја старих на радни контингент (20-64 године) порашће за 25%. На нивоу насеља темпо старења ће бити неједначан с обзиром на разлике у наслеђеној старосној структури, што је посебно уочљиво између

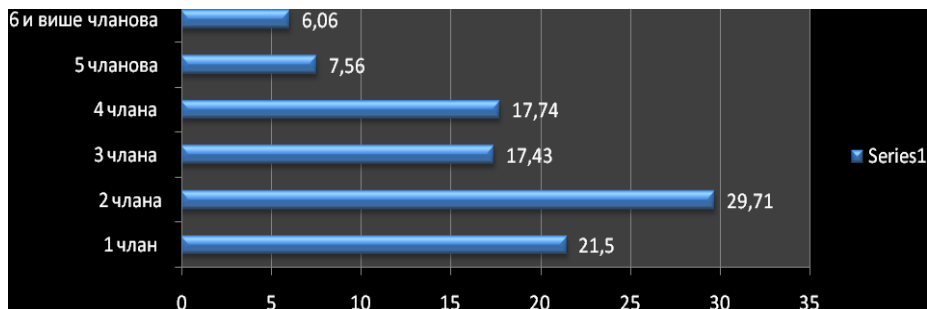
етнички различитих насеља. Најбржи темпо старења ће ипак бити у два урбана насеља, што се поклапа с тенденцијама у целој држави, с обзиром да популационо бројне радне кохорте, досељене из непосредног окружења током периода интензивне индустријализације и урбанизације између 1960-их и 1980-их, улазе у групу старог становништва током пројекционог периода.

Пројекције указују да ће промене наступити и у свим важнијим функционалним контингентима, при чему ће најизразитији пад (више од једне петине за две деценије) доживети школообавезни узраст. С обзиром на благо оптимистички карактер хипотезе о фертилитету, најмањи пад се очекује код деце предшколског узраста (5%). Посебно су значајне промене које се односе на смањење радне популације (12%) и женског фертилног контингента (16%), односно на пораст броја старих (12%). Треба нагласити да су наведени проценти већи код урбане популације, која више неће моћи да рачуна на интензитет допуњавања највјиталних контингената из сеоских насеља у свом залеђу, као у предходним деценијама. Овакве промене ће се неповољно одразити на бројне области у сфери друштвено-економског развоја, а у случају задржавања или погоршања актуелних негативних тенденција у домену миграција и фертилитета, може се очекивати и убрзање процеса смањивања већ изразито слабе насељености.

✓ *Домаћинства према броју чланова по насељима*

Укупан број домаћинстава у општини Нова Варош је 5.903, док је у сеоској средини 2.875 (48,70%)

Графикон - проценат домаћинстава према броју чланова

Основне карактеристике:

- Најбројнија су домаћинства са 2 члана (1754 домаћинства)
- Вишечланих домаћинстава са 6 и више чланова има 358.
- У односу на градску средину, у сеоској средини има више домаћинстава са 1 и 2 члана, као и са 6 и више чланова.
- У градској средини је више 3- и 4-чланих домаћинстава него у сеоској средини.
- Највећи број домаћинстава у селима је са 2 члана – 954 (односно 33,18%).
- Једночланих сеоских домаћинстава укупно има 729 (односно 25,36%)
- Највише домаћинстава са 1 и 2 члана има село Бистрица – укупно 196
- Села са најмањим бројем домаћинстава су: Тисовица- 20,Челице-22,Г.Трудово-25,Штитково-37,Амзићи-40.

✓ *Становништво према:*

Вероисповести:

- 87,25% становништва је православне вероисповести,
- 8,32% исламске вероисповести,
- припадници католичке, протестантске и источњачке вере занемарљиво мало присутни – укупно 0,1%.
- 0,40% становника се изјаснило као атеисти.

Националности:

- Срби 87,08%
- Бошњаци 4,74%
- Муслимани 3,16%
- Црногорци 0,186%

Матерњем језику:

Српски као матерњи језик користи 96,17% становника, док је 2,46% становника пријавило босански језик као матерњи.

- ✓ **Становништво старо 15 и више година према школској спреми**

Резултати пописа указују на следеће карактеристике образовне структуре становништва:

- ✓ Без школске спреме је 691 становник,
- ✓ Основно образовање има 3.586 становника,
- ✓ Средње образовање има 6.626 становника,
- ✓ Више образовање има 624 становника,
- ✓ Високо образовање има 775 становника.
- ✓ Укупан број неписмених становника је 506, односно 3,3% укупног броја становника
- ✓ 89% неписмених је женског пола.
- ✓ 90% неписмених становника је у старосној доби од 65 година и преко.
- ✓ 87% неписмених живи у руралним подручјима општине.
- ✓ Међу млађом популацијом (10-20 година) неписмених је 5 и живе у сеоској средини.
- ✓ Укупан број жена без школске спреме је 621 (90% необразованих). У сеоској средини их живи 518 жена.
- ✓ У групи високо образованих, жене чине 52%

- ✓ **Становништво према брачном статусу**

ЖЕНЕ	МУШКАРЦИ
Женског становништва старијег од 15 година има 7.349	Мушког становништва старијег од 15 година има 7.249
Удатих жена има 4.357, просечне старости 52 године.	Ожењених мушкараца има 4.341, просечне старости 55,53 године.
Најмање удатих је у старосној групи 20-24 године, свега 13.	Најмање ожењених је у старосној групи 20-24 године, свега 24.
Највећи број удатих припада старосној групи изнад 60 година – 1.313.	Највећи број ожењених припада старосној групи изнад 60 година – 1.610.
Број разведених жена је 219, просечне старости 54,8 године. 71% разведених жена живи у градској средини. Најмање разведених жена је у старосној групи 20-24, а највише у групи 60 и више година - 86.	Број разведених мушкараца је 111, просечне старости 54 године. 57% разведених мушкараца живи у сеоској средини. Разведених мушкараца у старосној групи 20- 24 нема, а највише их у групи 60 и више година - 34.
Број удовица је 1.259. просечне старости 71,5 година. У граду живи 37%	Број удоваца је 442, просечне старости 74,5 године. У граду живи 32%
Неудатих жена има 1.491, од тог броја 63,5% живи у градској средини. Просечна старост неудартих је 29 година.	Неожењених мушкараца има 2.336, од тог броја 48% живи у сеоској средини. Просечна старост неожењених је 31,15 год.

✓ **Ванбрачни статус**

- 99 становника живи у ванбрачној заједници. Ванбрачне заједнице су једнако заступљене у градској и сеоској средини.
- Просечна старост становника који живе у ванбрачној заједници у општини је 48,2 год.
- У сеоској средини просечна старост 53,2 године за становника у ванбрачној заједници, док је у граду 46 година.
- Најмањи број становника у ванбрачној заједници припада старосној групи 15-19 година, а највећи старосној групи 40-49 година.

✓ **Витални догађаји**

Број живорођених 90, а број умрлих 245. Негативан природни прираштај (-155)

Према узроцима смрти највише је умрлих према болестима система крвотока 57%, због тумора 27,7%, болести органа за варење 4,5%, болести мокраћног система 3,3%, болести органа за дисање 2,8% становника, остало 4,7%.

Закључен 61 брак, а разведено 4.

✓ **Становништво према статусу инвалидитета, старости и полу**

Укупан број особа са инвалидитетом је 1.704, од чега су 60% жене. 71% особа са инвалидитетом живи у сеоској средини

У односу на узрок инвалидитета:

- Проблем хода – 1.035 особа.
- Проблем са видом - 887 особа.
- Проблем са слухом - 524 особе,
- Проблем везан за памћење и концентрацију – 308 особа
- Проблем са комуникацијом - 171 особа

Према старости:

- <18 година - 11 особа, од тога 6 девојчица и 4 дечака.
- 20-29 година 20 особа
- 30-49 година - 90 особа
- 50-59 година – 295
- ≥60 година – 1.288 особа

✓ **Станови према инсталацијама и искоришћености**

- Укупан број станова 8.314, површине 485.081 m².
- Број настањених станова 5.780 односно 69,5% укупног броја станова. Површина настањених станова је 352.942 m².
- Број сеоских станова је 4.809, површине 267.702 m², од тога је настањено 58%.
- Од укупног броја станова, опремљени у потпуности свим инсталацијама и централним или етажним грејањем су 1.958 станова површине 125.770 m², а настањено их је 74%.

✓ **Структура становништва према економској активности**

Град – општина	Пол	Укупно	Економски активни				
			свега	обављају занимање	незапослени		
					свега	некада радили	Траже први посао
Нова Варош	с	16638	7112	4934	2178	1433	745
	м	8274	4393	3201	1192	752	440
	ж	8364	2719	1733	986	681	305
Испод 15 година	с	2040	-	-	-	-	-
	м	1025	-	-	-	-	-
	ж	1015					
15– 19	с	890	89	26	63	5	58
	м	447	66	18	48	3	45
	ж	443	23	8	15	2	13
20– 24	с	1095	423	174	249	57	192
	м	564	266	106	160	35	125
	ж	531	157	68	89	22	67
25– 29	с	957	691	439	252	92	160
	м	526	420	272	148	45	103
	ж	431	271	167	104	47	57
30– 49	с	3876	3197	2168	1029	726	303
	м	2009	1799	1310	489	339	150
	ж	1867	1398	858	540	387	153
50– 59	с	3085	1911	1386	525	495	30
	м	1585	1230	927	303	288	15
	ж	1500	681	459	222	207	15
60– 64	с	1.301	346	286	60	58	2
	м	632	278	234	44	42	2
	ж	669	68	52	16	16	-
65 и више	с	3.394	455	455	-	-	-
	м	1.486	334	334	-	-	-
	ж	1.908	121	121	-	-	-

* Извор података: РЗС и подаци НСЗ Филлијала Пријепље, Организација јединица Нова Варош

- ✓ Економски активног становништва има 7.112, односно 43% укупног становништва општине.
- ✓ Укупно запослених 2.652, од тога жене 42,8%.
- ✓ Запослених у правним лицима (привредна друштва, предузећа, установе, задруге и др. организације) има 1.838, код приватних предузетника 814.
- ✓ Од 1.838 радника код правних лица: 46 ради у пољопривреди и шумарству, 634 у прерађивачкој инд., 152 у сектору снабдевања ел. енерг., снабдевања водом и управљања отп. водама 89, трговина 60, саобраћај 32.
- ✓ Запослених у државној управи и обавезном социјалном осигурању има 118, у образовању 322, здравствена и социјална заштита 282, информисање и комуникације 15.
- ✓ Број запосленог становништва је 2.652, од тога су жене 42,8%.
- ✓ Незапосленог становништва има 2.302, од тога су 51% жене.
- ✓ Од укупног броја незапослених некада су радили - 1.965 становника, односно 77% незапослених има претходно радно искуство.
- ✓ Први пут тражи посао 574 лица.
- ✓ Без квалификација је 824 лице.
- ✓ Економски неактивног 9.526 становника, од чега 60% чине мушкарци.
- ✓ Број пензионера је 4.224, од чега 60% чине жене.

5.3. Подаци релевантни за област социјалне заштите

Према подацима ДЕВ инфо базе, подаци релевантни за област социјалне заштите указују на следеће:

- удео корисника социјалне заштите у популацији општине је 5,9%, што је испод републичког просека (8,1%), али изнад просека на нивоу Златиборског округа (5,3%);
- Однос између броја стручних радника Центра за социјални рад и броја становника је испод републичког просека. Наиме, ангажована су само 4 стручна радника (један стручни радник на 4357 становника). Ако се

узме у обзир да је удео корисника социјалне заштите 5,9%, један стручни радник у просеку пружа услуге за 738 корисника услуга.

- број корисника мера материјалне подршке обезбеђене из буџета Републике Србије приказан је у табели:

Индикатор	Република Србија	Златиборска област	Нова Варош
Број корисника дечијег додатка	317960	18110	1375
Удео корисника дечијег додатка у популацији деце у општини %	23,6	31	51,3
Бр.корисника новчане соц.помоћи	97634	1629	98
Удео корисника новчане соц.помоћи у популацији општине %	1,2	0,5	0,5
Бр.корисника основног додатка за негу и помоћ			
Укупно од 0-17 година	3235	127	4
Укупно од 18-64 године	6549	341	16
Укупно 65+	9508	686	50
Број корисника увећаног дечијег додатка	70122	2143	159
Број корисника увећаног додатка за негу и помоћ	33610	1632	127
Укупан број корисника услуга соц.заштите у надлежности ЈС упуњених од стране ЦСР	24524	902	30

Кретање укупног броја корисника по старосним групама:

Категорија	2010	%	2011	%	2012	%	2013	%	Урбано	Рурално
Деца	268	32	128	13	161	12	207	14	86	121
Млади			75	7	90	7	115	8	59	56
Одрасли	315	37	462	45	618	47	669	46	326	343
Стари	254	31	360	35	439	34	454	32	194	260
Укупно	837	100	1025		1308		1445		665	744

* Извор: Извештаји ЦСР Нова Варош

Подаци Центра за социјални рад Нова Варош, посматрани у периоду 2010 - 2013.година указују на следеће трендове:

- Евидентно је да је у периоду 2010 - 2014.број корисника увећан за 58%.
- Према старосној структури, најбројнија су одрасла лица, који у просеку чине 44% од укупног броја корисника.
- Старији корисници су заступљени са, у просеку, 33%, док су деца, корисници социјалне заштите заступљени са 12% у укупном броју корисника.
- Иако су процентуално најмање заступљени (7%), евидентно је увећање броја младих који користе услуге социјалне заштите.
- Подаци о структури корисника по територијалној припадности се воде од 2013.године и указују да је рурално становништво, осим категорије младих, заступљено у просеку са 53%, а рурално са 46%.

5.3. Актери у области социјалне заштите

ЛОКАЛНА САМОУПРАВА - Општинска управа Нова Варош је од 2013. године отпочела процесе од значаја за изградњу капацитета за презимање одговорности у креирању и имплементацију социјалне заштите у складу са Законом о социјалној заштити. Као први корак у том процесу је укључивање општине Нова Варош у процес израде Регионалне стратегије социјалне заштите 2015-2020.године, која је настала у партнерству 11 општина Златиборског округа и општине Ивањица.

Разумевајући неопходност успостављања капацитета на нивоу локалне заједнице, председник општине је својим решењем бр.06-4/11/2013-03 од 25.02.2013 формирао Савет за социјалну политику, који чине представници локалне

самоуправе, релевантних локалних установа и удружења грађана. Током 2014.године, на иницијативу Општинског ЦСР, усвојена је Одлука о правима услугама социјалне заштите, која је усклађена са Законом о социјалној заштити из 2011.године. Општина Нова Варош је овом одлуком предвидела могућност за остваривање следећих права на мере материјалне подршке и услуге социјалне заштите:

Мере материјалне ¹	Услуге социјалне заштите ²
Једнократна новчана помоћ	Помоћ у кући за одрасла и старија лица
Ванредна новчана помоћ	
Помоћ за набавку уџбеника	Дневни боравак за децу са сметњама у развоју и одрасла лица са инвалидитетом
Помоћ за набавку огрева	
Месечна новчана наканда за незапослене самохране родитеље	Дневни центар за одрасла и старија лица
Наканда трошкова смештаја у интернат ван места пребивалишта	
Наканда погребних трошкова	
Обезбеђивање новогодишњих поклона	Привремени смештај у прихvatилиште
Опрема корисника за смештај у установу или другу породицу	Саветодавне и едукативне услуге

Поред тога, усвојен је и Правилник о критеријумима и мерима за реализацију услуге помоћи и кући, укључујући и правилник о партиципацији корисника у цени услуге.

Свесни чињенице да су ово само почетни кораци у унапређењу система социјалне заштите, локална самоуправа је донела одлуку о покретању процеса израде Стратегије социјалне заштите, који управо има за циљ да дефинише правце даљег развоја у овој области.

Организациони капацитети који су до сада успостављени у оквиру управе (виши стручни сарадник за послове друштвене бриге о деци и породици и Канцеларија за младе <http://www.novavaros.rs/index.php/kancelarijazamlade.html>) су препознати као недовољни за решавање бројних проблема у овој области, па је препозната неопходност за успостављањем и континуираним јачањем организационих капацитета.

ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД - Општински центар за социјални рад Нова Варош основан је Одлуком Скупштине општине Нова Варош (бр. 0622/90-01 од 26.03.1990. године) као вишефункционална установа социјалне заштите преко које се остварује највећи део стручних активности чији је задатак да се путем услуга социјалног, педагошког, психолошког, правног и другог стручног рада задовољавају социјално заштитне потребе, спречавају узроци и отклањају последице социјалних случајева и проблема у општини. Делатност Центра остварује се реализовањем његових основних функција како у области социјалне, тако и у области породично-правне заштите грађана.

Задаци Центра за социјални рад проистичу из обавеза и овлашћења Центра утврђених:

- републичким законима (Закон о социјалној заштити, Породични закон, Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити мал. лица, Закон о прекршајима...)
- бројним подзаконним актима (Правилник о организацији, нормативима и стандардима рада Центра за социјални рад, Правилник о евиденцији и документацији о лицима према којима је извршено насиље у породици и о лицима против којих је одређена мера заштите од насиља у породици, Правилник о програму припреме за усвојење, Правилник о програму припреме за хранитељство, Правилник о начину вођења евиденције и документације о хранитељству, Правилник о евиденцији и документацији о штићеницима, Правилник о ближим условима и начину остваривања права на финансијску подршку породици са децом . .), као и општинском одлуком (Одлука о правима у области социјалне заштите на територији општине Нова Варош из 2014.године)

Закон су регулисана следећа права, о чијем остваривању решава Центар, која се финансирају из буџета РС:

- право на новчану социјалну помоћ,
- право на додатак за помоћ и негу другог лица, право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица, право на посебну новчану наканду,
- право на помоћ за оспособљавање за рад и право на једнократну помоћ у случају угрожености већег броја грађана.

Што се тиче услуга, из буџета РС финансирају се: услуге породичног смештаја, услуге домског смештаја, услуге саветовања и обуке хранитеља и усвојитеља, услуге становања уз подршку за особе са инвалидитетом (осим у

¹ Мере материјалне¹ подршке ради обезбеђења егзистенцијалног минимума и подршке социјалној укључености корисника (чл.5)

² Услуге социјалне заштите² обезбеђују се активностима пружања подршке и помоћи појединцу и породици ради побољшања, квалитета живота, отклањања или ублажавања ризика неповољних животних околности као и стварања могућности да самостално живе у друштву (чл.6)

јединицама локалне самоуправе чији је степен развијености изнад републичког просека) и услуге смештаја за жртве трговине људима.

Центар врши и управне и стручне послове везане за остваривање права утврђених Законом:

1. једнократна помоћ - у новцу или у материји и друге врсте материјалне помоћи)

2. коришћење услуга у социјалној заштити из надлежности општине:

2.1. дневне услуге у заједници (помоћ у кући, дневни боравак и друге услуге које подржавају боравак корисника у породици и непосредном окружењу),

2.2. услуге подршке за самосталан живот (становање уз подршку, персонална асистенција и друге врсте подршке за активно учешће корисника у друштву),

2.3. саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге (услуге подршке породици која је у кризи, саветовање и подршка родитеља и друге саветодавне и едукативне услуге и активности).

На основу Одлуке о социјалној заштити општине Нова Варош, Центар је овлашћен да одлучује у првом степену о следећим правима: право на помоћ у кући, право на дневни боравак, право на тренутну новчану помоћ, помоћ у набавци огрева и зимнице за кориснике новчане социјалне помоћи, помоћ у набавци школског прибора, уџбеника, накнада погребних трошкова за умрлог корисника социјалне заштите.

Осим послова у вршењу јавних овлашћења (процена потреба и снага корисника и ризика по њега и планирање пружања услуга социјалне заштите; спровођење поступака и одлучивање о правима на материјална давања и о коришћењу услуга социјалне заштите; предузимање прописаних мера, покретање и учествовање у судским и другим поступцима; вођење прописане евиденције и старање о чувању документације корисника), Центар обавља и низ других послова, и то:

- иницира и развија превентивне и друге програме који доприносе задовољавању индивидуалних и заједничких потреба грађана у области социјалне заштите на територији општине,
- иницира и развија превентивне и друге програме који доприносе спречавању и сузбијању социјалних проблема,
- координира професионални и добровољни хуманитарни рад
- и обавља и друге послове у области социјалне заштите грађана на територији општине, у складу са законом и другим прописима.

Центар, као орган старатељства, обавља и послове породично-правне заштите који су му стављени у надлежност Породичним законом:

- послове усвојења, послове старатељства над малолетним и пунолетним штићеницима,
- спровођење поступка процене опште подобности хранитеља, усвојитеља и старатеља;
- предузимање мера превентивног и корективног надзора над вршењем родитељског права;
- помоћ брачним и ванбрачним партнерима у сређивању поремећених брачних и породичних односа,
- помоћ породици која има дете са развојним проблемима или са поремећајем у понашању;
- спровођење поступка посредовања – медијације у породичним односима;
- достављање налаза и стручног мишљења, на захтев суда, у парницама у којима се одлучује о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права;
- достављање, на захтев суда, мишљења о сврсисходности мере заштите од насиља у породици, коју је тражио други овлашћени тужилац;
- сарадња са јавним тужиоцем, одн. судијом за малолетнике у избору и примени васпитних налога; достављање мишљења суду пред којим се води кривични поступак против малолетника у погледу чињеница и околности које се тичу његове личности и понашања;
- спровођење васпитне мере појачаног надзора од стране органа старатељства;
- обављање и других послова, односно пружање и других услуга социјалног рада у вези са породично-правном заштитом грађана.

Обављање послова јавних овлашћења у Центру организовано је у складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији послова у Центру (који је донет на основу Правилника о организацији, нормативима и стандардима стручног рада у Центру за социјални рад, који је у примени од јуна месеца 2009. године). Према овом правилнику, обављање послова организује се у оквиру једне унутрашње организационе јединице, а исти су, на најопштији начин, систематизовани на: послове директора, послове стручног радника (5), административно-финансијске (1) и техничке (1). Послове стручног радника обављају 3 стручна радника на пословима социјалног рада – водитељи случаја (два социјална радника и 1 педагог – психолог који, са 0,5 радног времена, обавља и послове супервизора), 1 стручни радник на управно – правним пословима и 1 стручни радник на пословима планирања и развоја, који је по струци социолог.

Како запослени на пословима јавних овлашћења у Центру, поред редовних, обављају и послове из надлежности локалне самоуправе, наметнутих се потреба за повећањем броја запослених у Центру на пословима социјалног рада. Локална самоуправа као оснивач Центра за социјални рад треба да учествује и у обезбеђивању или финансирању одговарајућих кадрова или радних места у Центру, посебно оних радних места у оквиру којих су прописане стручне активности ради обезбеђивања дневних услуга на подручју општине и у сарадњи са локалним пружаоцима услуга. Уз то се подразумевају задужења и послови обезбеђења права у социјалној заштити за чије остваривање је одговорна баш локална самоуправа. На седници одржаној 27. децембра СО Нова Варош усвојила је Одлуку о измена и допунама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији послова у Општинском ЦСР Нова Варош, којом је предвиђено место "Послови који се

односе на права и услуге социјалне заштите које обезбеђује јединица локалне самоуправе". За потребе обављања ових послова ангажован је један извршилац - дипл.социјални радник.

ОБРАЗОВНЕ УСТАНОВЕ³ - поред предшколске установе "Паша и Наташа" у Новој Вароши постоји 6 матичних основних школа са 12 четворогодишњих и једним осмогодишњим истуреним одељењем у сеоском подручју:

1. Основна школа "Живко Љујић" у Новој Вароши
2. Основна школа "Добрисав-Добрица Рајић" у Бистрици
3. Основна школа " Вук Ст.Караић" у Јасенову, са издвојеним четвороразредним одељењима у Кућанима, Доњој Белој реци и Горњој Белој реци
4. ОШ „Кнезова Рашковића“ Божетићи
5. ОШ „Момир Пуцаревић“ Акмачићи
6. ОШ "Гојко Друловић" Радојина

Средње школе:

Гимназија „Пиво Караматијевић“у Новој Вароши, основана 1922. године, је своје садашње утемељење и верификацију коначно профилисала 1990. уписом у први разред једног одељења друштвено – језичког и два одељења природно-математичког смера. Континуираним стручним усавршавањем кадрова, врши се константно осавремењавање наставе, како би она била модернија, очигледнија, и инспиративнија, а са циљем подршке изградњи демократског, економско просперитетног и отвореног друштва заснованог на владавини права, разумевања и толеранције и изградњи савременог система образовања

Техничка школа - Основна делатност школе је школовање ученика у трогодишњим и четворогодишњим образовним профилима у подручју рада машинство и обрада метала, електротехника, трговина, угоститељство и туризам и њихово стручно и професионално осposобљавање како за одређену струку, тако и за ширу професионалну оријентацију, развој радних навика и развој и изградња позитивног размишљања; осposобљавање за практичну примену стеченог знања, као и за даље школовање. Школа се бави преквалификацијом, доквалификацијом и специјализацијама као и пружањем различитих интелектуалних услуга.

ДОМ ЗДРАВЉА у Новој Вароши од 1990. године ради као организациона јединица у саставу Здравственог центра Ужице. Рад Дома здравља организован је у следећим организационим јединицама: Служба за здравствену заштиту одраслих становника са кућним лечењем и хитном медицинском помоћи, Служба за здравствену заштиту деце са саветовалиштем за младе, Служба за здравствену заштиту жена, Служба поливалентне патронаже са превентивним центром, Служба за пнеумофизиолошку здравствену заштиту, Специјалистичко консултативна служба: Интернистичка амбуланта, Психијатријска амбуланта, Служба за радиолошку и ултразвучну дијагностику, Служба за лабораторијску дијагностику, Служба за стоматолошку здравствену заштиту, Одсек правних, економско-финансијских и техничких послова. Основну делатност Дом здравља обавља према Закону о здравственој заштити („Сл. гласник РС“ бр. 107/05, 88/10, 99/10 и 57/11) пружајући услуге:Превентивне здравствене заштите, Хитне медицинске помоћи и санитетског превоза, Кућног лечења и неге, Здравствене заштите одраслих становника, жена и деце, Патронажне службе, Лабораторијске дијагностике, Рентген и ултразвучне дијагностике, Пнеумофизиолошке здравствене заштите, Заштите менталног здравља, Интернистичких прегледа и Стоматолошке здравствене заштите. Капацитети ове установе, као и страшки правци развоја дефинисани су Стратешким планом Дома здравља за период 2011 -2017.године.

НАЦИОНАЛНА СЛУЖБА ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ-ФИЛИЈАЛА ПРИЈЕПОЉЕ,ИСПОСТАВА НОВА ВАРОШ - НСЗ је модеран јавни сервис који пружа услуге незапосленим лицима и послодавцима. Почетком деловања јавне службе запошљавања У Србији сматра се 14. децембар 1921.године када је објављен један од првих прописа којим се регулише област запошљавања – Закон о заштити радника .НСЗ чине дирекција, две покрајинске службе, 34 филијале, 21 служба и више од 120 испостава .

Националном стратегијом запошљавања за период 2011 - 2020 предвиђено је као основни циљ политике запошљавања, да се у Републици Србији до краја 2020. године успостави ефикасан, стабилан и одржив тренд раста запослености и да се политика запошљавања као и институције тржишта рада потпуно ускладе са тековинама ЕУ.Ради постизања општег циља, дефинисани су појединачни циљеви, који кроз спровођење различитих програма, мера и активности треба да допринесу повећању запослености у Републици Србији. Појединачни циљеви су (нису наведени по значају и важности)

- подстицање запошљавања у мање развијеним регионима и развој регионалних и локалних политика запошљавања
- унапређење квалитета људског капитала
- развој институционалних капацитета и експанзија програма активне политике запошљавања
- редуковање дуалности на тржишту рада

ДОМ КУЛТУРЕ „ЈОВАН ТОМИЋ“ - Од 1969. године, од када је у Новој Вароши отворен, у то време један од најмодернијих домова културе у старој Југославији, култура је нововарошанима постала сатавни део живота. За протеклих 40 година кроз ову установу што професионално, што аматерски прошло је више хиљада културних прегалаца, а на сцени су се смењивале најбоље позоришне представе, опере, балети, мјузикли, фолклорни ансамбли у којима су учествовала најеминентнија имена из света уметности. Као потврда дугогодишњег рада, Културно-просветна заједница Србије 1979. године, Дому културе Нова Варош доделила је престижну **ВУКОВУ НАГРАДУ** за изузетан допринос развоју културе.

У оквиру Дома културе постоји и успешно ради Аматерско позориште које је на фестивалима широм бивше СФРЈ побрало највећа признања, међу њима и **златну маску** на савезном фестивалу Аматерских позоришта СФРЈ у Требињу. Кроз ово позориште, од оснивања па до данас, играло је преко 100 глумца аматера са којима су радила најбоља редитељска имена са ових простора. Не мање значајне резултате у свом раду постигао је, и још увек потиже фолклорни ансамбл, у коме је, за протеклих 30 година постојања, играчке корачке савладало преко 500 нововарошана, од којих су најбољи, у такмичењима са најбољим из земље али и света често односили победе. Велика сала Дома културе угостила је највећа књижевна имена и на тај начин нововарошанима приближила и књижевност као вид уметности. Зидове прелепог фоајеа Дома културе, свих ових година, красиле су слике и фотографије како најпознатијих у овој грани уметности, тако и аматера за које су просторије ове установе увек на располагању.

У оквиру Дома културе постоји и ради више секција а најзначајније су: Тамбурашки оркестар, школа сликања, школа гитаре, дечији и оmlадински драмски студио, школа страних језика итд.. 2014. година је за нашу установу, и за целу Нову Варош веома значајна културна година, с обзиром да Дом културе „Јован Томић“ слави свој јубилеј **-45 година постојања**.

БИБЛИОТЕКА "ЈОВАН ТОМИЋ" - зграда у којој се данас налази библиотеке је изграђена је 1909. год. за потребе Сјеничког окружног начелства (мутесарфилука), а варошке кајмакамије. Објекат је грађен у преплитању традиционалног исламског и модерног европског архитектонског стила, па оставља утисак пријатне складности лепоте и доминације у односу на друге грађевине у чаршији оног времена, а и данас. У згради Кајмакамије су тада биле смештене многе турске установе, среско начелство, турски суд, турски срески јавни тужицац, пореска управа... Данас се у њој налази нововарошка Библиотека и Завичајни музеј.

Градска библиотека је функционисала је у оквиру Дома културе од 1997. год. Као самосталан установа издвојена је 2003. год. када је и пресељена у предметну зграду. Осим основне делатности, Библиотека је носилац културног живота Нове Вароши: изложбе, радионице, концерти, књижевне вечери, промоције, обележавања јубилеја и сл. Општина је била корисник зграде (власник РС) до 2003. године када је корисничко право пренето на Библиотеку.

УДРУЖЕЊА ГРАЂАНА - према извештају АПР из јануара 2015. године на територији општине Нова Варош регистровано је 39 удружења:

Удружења која делују у области социјалне политике (укупно 11): резервисти, ратни инвалиди, мирнодопски инвалиди, ратни војни, АССистанце, Црвени крст, Нада, Удружење пензионера, ПАН, Златарско сунце, Удружење незапослених

Удружења која делују у области пољопривреде (укупно 7): Златарска хељда, Златарка, Увачка река млека, Златарци, Китоња, Златни брег, Козомор

Еколошка удружења (укупно 5): ЕКО Нова Варош, Златарски шаран, Љубитељи Златарског језера, РАЈ, Одред извиђача),

Удружења младих и за младе (4): Пленум, Смарт, ТРИК, Центар за развој услуга,

Удружења која делују у области културе, традиције и историје (укупно 6): Потомци, Извика, Стари занати, Рашковићи, Златарска палета, Златарци,

Остали (укупно 6): Кинолошко, Муртеница, Збориште, Нови људи за НВ, Ватрогасци, Златар масив.

1/3 регистрованих удружења (13) су неактивни и према видљивости и према активностима и пројектим. Односно, то су удружења која су настала као подржнице националних удружења, или у оквиру пројеката, након чега је њихова активност престала. У оквиру ових неактивних, налазе се удружења ратника и инвалида који немају никакве активности већ су настали из социјалних потреба.

Удружење „Златарско сунце“ је невладино и непрофитно удружење, основано ради остваривања циљева у области социјалне заштите и побољшања и унапређења квалитета живота људи који су у стању социјалне потребе како на индивидуалном тако и на породичном и ширем социјалном плану. Циљеви Удружења су: побољшање, корекција и унапређење психосоцијалног положаја деце из дисфункционалних породица, деце са поремећајима у понашању, наркомана, особа са инвалидитетом свих старосних доби, одраслих и старих лица без обзира на полну и расну припадност у стању социјалне потребе, расељених и избеглих лица, маргинализованих група и припадника националних мањина.

МЕДИЈИ - грађана општине Нова Варош информишу се непосредно, кроз различите облике окупљања, преко локалног информативног гласила "Варошке новине" (од децембра 2014. године, а до тада "Златарске новине") и само једне локалне радио станице "Златар". Сва насења су покривена првим и другим програмом РТСа, а месна заједница Нова Варош, користи кабловску телевизију Д.О.О "Линк" Нова Варош.

6. SWOT анализа - процена постојећег стања социјалне заштите у општини Нова Варош

ШАНСЕ:	СЛАБОСТИ
<p>Локална самоуправа успоставила базичне институционалне претпоставке за област социјалне заштите: ревидирана Одлука о социјалној заштити у складу са Законом (законски оквир); одлука председника општине којом је формиран Савет за социјалну заштиту у коме су равноправно заступљени представници јавног и цивилног сектора из различитих области релевантних за област социјалне заштите;</p> <p>Стратегија развоја општине Нова Варош препознаје унапређење система социјалне заштите као један од приоритета развоја општине;</p> <p>Успостављени организациони капацитети и људски ресурси у релевантним институцијама (интересорне комисије, канцеларије за младе, ЦСР, установа примарне здравствене заштите, образовне и установе културе, правосудни органи, полиција,НСЗ филијале, удружења грађана;</p> <p>Успостављен механизам конкурсног финансирања пројеката средствима локалног буџета, чиме је створена могућност за наручивање социјалних услуга од стране лиценцираних пружаоца из јавног, приватног и сектора грађанског друштва, у складу са Законом о социјалној заштити и Законом о јавним набавкама;</p> <p>Опређелена финансијска средства за мере материјалне подршке и услуге социјалне заштите, као и средства за финансирање програма удружења грађана који делују у овој области;</p> <p>Релативно развијен сектор грађанског друштва</p> <p>Успостављена комуникација са месним заједницама у урбаном и руралном подручју</p> <p>Постојеће базе података ресорних институција (ЦСР, МЗ, образовних, здравствених установа, НСЗ,...),</p> <p>Постојећа искуства у стратешком планирању и управљању пројектима подржаних од стране националних (ресорна министарства) и међународном нивоу (ДЕУ, ЕУ Прогрес....)</p> <p>Центар за социјални рад са успостављеним инфраструктурним,организационим, техничким капацитетима и људским ресурсима</p> <p>Постојећи едукован кадар у ресорним институцијама, ентузијазам и жеља за сгучним усавршавањем представника јавног и цивилног сектора.</p> <p>Препознат значај тимског рада и сарадње, како унутар тако и између различитих сектора.</p>	<p>Непостојање капацитета на нивоу извршне власти - није именован члан Општинског већа за област социјалне заштите;</p> <p>Постојећи Савет за социјану заштиту није довољно функционалан;</p> <p>Постојаћа организациона структура локале управе не изази у сусрет реформским процесима у области социјалне заштите (непостојање одељења/службе/реферата за соц.заштиту);</p> <p>Неразвијена мрежа ванинституционалних услуга социјалне заштите (нпр. саветовалишта, дневни боравци, клубови за старе, прихватилиште, предах услуге, СОС телефон, становање уз подршку,и сл.)</p> <p>Услуга помоћи у кући за старе још увек зависна од пројектног финансирања - одрживост није обезбеђена ни у институционалном ни у финансијском смислу.</p> <p>Међусекторска сарадња се успоставља <i>ad hoc</i> - не постоји институционализовани и одрживи механизми сарадње.</p> <p>Постојећи стратешки и законски оквир на локалном нивоу се не примењује на адекватан начин.</p> <p>Недефинисана надлежности и процедуре комуникације између релевантних сектора, што значајно доприноси смањеној ефикасности рада и ефективности резултата.</p> <p>Непостојање јединствене базе података од значаја за праћење и планирање социјалне заштите. Мониторинг и евалуација нису успостављени као одрживи процеси од значаја за планирање.</p> <p>Недовољно развијен истраживачко аналитички рад. Непостојање праксе извештавања.</p> <p>Буџетска издвајања релативно ниска у односу на републички просек. Евидентна је доминација буџетских издвајања за материјалну подршку над услугама социјалне заштите;</p> <p>Капацитети пружаоца услуга нису довољно развијени. Посебно, ЦСР као потенцијални пружалац и услуга није формирао посебне организационе јединице за пружање услуга ; не постоје лиценцирани пружаоци услуга из других сектора;</p> <p>Недовољно препознати инфраструктурни и финансијски капацитети за успостављање социјалних услуга</p> <p>Недовољно информисање и недовољна видљивост услуга и програма у заједници.</p> <p>Недовољно развијен партиципативни приступ у планирању социјалне заштите;</p>
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<p>Стимулативан стратешки и законски оквир на националном нивоу (Стратегија социјалне заштите, Стратегија унапређења положаја ОСИ и др.релевантна стратешка документа; Закон о социјалној заштити, Закон о професионалној оријентацији и запошљавању ОСИ, Закон о социјалном становању, подзаконска акта,....).</p> <p>Нацрт Закона о социјалном предузетништву као шанса.</p>	<p>Нестабилна политичка и економска ситуација на националном нивоу.</p> <p>Неједнак третман социјалне заштите у свим општинама.</p> <p>Неревномерна развијеност општина у области у економском, социјалном и еколошком смислу.</p> <p>Неповољни климатски услови, посебно општина у планинским пределима, који општине стављају у</p>

<p>Подршка међународне заједнице - приступ међународним фондовима, учење кроз прекограничну сарадњу;</p> <p>Финансијска подршка ресорних министарстава, посебно Министарства за рад, запошљавање и социјалну политику. Наменски трансфери за недовољно развијене општине.</p> <p>Успостављени капацитети на регионалном нивоу - Регионална развојна агенција.</p> <p>Друштвено одговорно пословање као модел сарадње са привредом.</p> <p>Подршка медија.</p> <p>Напредне технологије у служби даљег развоја - могућност за пружање online услуга, истраживање и мониторинг.</p>	<p>неравнопаван третман. Недовољно развијена инфраструктура, посебно саобраћајна, комунална, информативна.</p> <p>Централизован буџет - не постоје механизми за дистрибуцију средстава преко регионалног нивоа.</p> <p>Недовољно развијени механизми за децентрализацију - тенденција преноса одговорности на локални ниво, без адекватне подршке локалним самоуправама у институционалном и финансијском смислу.</p> <p>Негативни демографски трендови: пад natalитета, одлив стручног кадра, пасивност омладине, недовољна сензибиланост за волонтерски рад, пораст броја незапослених, политизација запошљавања, пораст број старачких домаћинстава у руралном подручју који имају потребу за социјалном заштитом.</p> <p>Недовољна сензибиланост осталих сектора на социјалне потребе заједнице.</p>
--	--

Визија и мисија

2020. године општина Нова Варош је успоставила капацитете за координацију ефикасног система социјалне заштите у који су укључени представници јавног, приватног и секторра грађанског друштва, а који излази у сусрет препознатим потребама грађана/ки у социјалним ризицима и пружа могућност за њихову пуну социјалну инклузију у свим сегментима живота.

За потребе достизања визије, релевантни актери су дефинисали своје мисије:

Визија и мисија

За потребе достизања визије, релевантни актери су дефинисали своје мисије:

Мисија локалне самоуправе - Општина Нова Варош, организована као сервис грађана, гради капацитете социјалних актера, планира и подстиче економски и социјални развој заједнице и доприноси регионалном развоју, иницирајући и реализујући пројекта од значаја за локалну заједницу користећи капацитете мултидисциплинарних тимова и професионалних саветодавних тела и обезбеђује средства за њихову реализацију из националних и међународних извора како би обезбедила квалитетан живот својих становника.

Мисија Центра за социјални рад Нова Варош - као једина институција система социјалне заштите, у циљу унапређења система социјалне заштите, учествује у креирању и спровођењу социјалне политике у сарадњи и партнерству са локалном самоуправом, другим институцијама, организацијама цивилног друштва и појединцима; прати, анализира и предлаже мере социјалне заштите, пружа услуге социјалне заштите у вршењу својих јавних овлашћења, као и ванинституционалне услуге социјалне заштите у оквиру своје организационе јединице - Службе за локалне услуге.

Мисија Дома здравља - учествује у планирању социјалне политике, иницира иновативне соцо-здравствене услуге, усклађује своје деловање са стандардима дефинисаним у области социјалне и здравствене заштите и прилагођава их потребама локалне заједнице, ради на очувању и стварању здраве животне средине и афирмацији здравог начина живота грађана у сарадњи са другим актерима, креира и пружа услуге заштите здравља и континуирано унапређује своје институционалне и техничке капацитете како би обезбедио доступност здравствених услуга свим грађанима/кама.

Мисија образовних установа - применом стандардних програма образовања уз континуирани рад на стручном усавршавању наставног особља и унапређењу техничке опремљености школа унапређују квалитета садржај и метода рада са децом и младима у процесу њиховог образовања и васпитања како би омогућили пуно остварење њихових потенцијала.

Мисија удружења грађана - јачањем капацитета постојећих и континуираним ширењем мреже удружења грађана доприноси већој социјалној кохезији у заједници, испитују потребе грађана и артикулишу њихове захтеве према доносиоцима одлука, пружају услуге социјалне заштите у складу са Законом о социјалној заштити, покрећу иницијативе и реализују иновативне услуге и акције у заједници којима се излази у сусрет потребама грађана за социјалну активацију и тиме доприноси остваривању њихових људских права за активно учешће у животу заједнице.

6. Стратешки правци

6.1. Јачање капацитета система социјалне заштите у оквиру локалне заједнице

6.1.1. Успостављање одрживих институционалних механизма за креирање, имплементацију, M&E социјалне заштите у оквиру локалне самоуправе

Децентрализација неопходно захтева постојање одговарајућих капацитета на локалном нивоу, те што је процес децентрализације потпунији, то су захтеви који се стављају пред локалну заједницу већи. И у случају када је децентрализација идеално осмишљена она неће дати резултате због којих се спроводи, уколико на локалном нивоу не постоје капацитет за њену примену. Ово се не односи само на капацитете у области пружања услуга, већ и у сфери прикупљања прихода, планирања, доношења одлука... Отуда је, поред осмишљавања стратегије преношења надлежности, неопходно да се локална заједница одговарајућим програмима, различитим иновативним механизмима и едукацијама, припреми за процес децентрализације. Током процеса израде стратегије, као унутрашње слабости препознате су следеће:

1. Недовољно стимулативан локални стратешки и законски оквир;
2. Локалне управе нису спремне за преузимање лидерске и менаџерске улоге у области социјалне заштите;
3. Недовољно развијени капацитети локалних управа за апсорпцију средстава из националних и међународних фондова;
4. Недовољно развијени канали комуникације са заинтересованим странама:

Кључна одговорност локалних самоуправа је управо у планирању и финансирању услуга социјалне заштите у заједници. За потребе унапређење квалитета социјалне заштите на локалном нивоу, општина Нова Варош ће у наредном периоду посветити посебну пажњу следећим процесима:

- континуираном планирању тј. изради програма унапређења социјалне заштите са мерама и активностима за подстицај и развој постојећих и нових услуга социјалне заштите.
- формирању и континуираној подршци рада координационом, међусекторском телу формираном за потребе развоја интегралне социјалне заштите, који ће омогућити ефикасно повезивање институција социјалне заштите, запошљавања, здравља и образовања, као и полиције, тужилаштва, медија, итд.. Посебну пажњу ће посветити јачању сектора грађанског друштва и његовом укључивању у процесе креирања, имплементације, мониторинга и евалуације локалне социјалне политике;
- укључивања приватног сектора како у хуманитарне активности, тако и у спонзорства у циљу развоја социјално одговорног пословања,
- континуираној едукацији запослених у општинским управама и другим установама у заједници у програме обука који ће омогућити усклађивање са Законом о социјалној заштити и релевантним подзаконским актима;
- повећати укљученост доносиоца одлука у планирање и имплементацију програма социјалне заштите на локалном нивоу, али и унапредити информисање грађана о правима из социјалне заштите и услугама на локалном нивоу.
- изменити Акт о систематизацији запослених у управи - успоставити организациону јединицу у оквиру управе за област социјалне заштите (наручивање услуга, координација, мониторинг и евалуација, промоција, сарадња са релевантним актерима на локалном, регионалном, националном и међународном нивоу);
- успоставити јединствени софтвер са развијеним индикаторима релевантним за праћење и процену мера и ефеката социјалне политике на локалном нивоу;

6.1.2. Успостављање и континуирано ширење мреже социјалних услуга у складу са потребама грађана

У децентрализованом систему услуге се првенствено на локалном нивоу, осим оних за које се процени да их је рационалније организовати на регионалном нивоу. На републичком нивоу се може организовати само пружање једног, мањег броја, високо специјализованих услуга. Без обзира на ком нивоу се услуга организује, локална самоуправа из својих средстава финансира потребе својих грађана.

Децентрализација социјалне заштите на локални ниво доприноси развоју разноврсних и економичнијих услуга у непосредном окружењу, чиме се омогућава задовољавање потреба већег броја корисника. Разноврсност и економичност услуга истовремено омогућава задовољавање потреба корисника на начин који је најпримеренији њиховим потребама у односу на расположива финансијска средства.

Централизовани систем социјалне заштите је довео до тога да грађани социјалну заштиту на локалном нивоу не доживљавају као систем на који могу и треба да утичу, те се пасивно односе према њему и нису мотивисани за било какво активније укључивање у доношење одлука.

Закон о социјалној заштити предвиђа механизме који омогућавају активно учешће грађана и корисника социјалне заштите у одлучивању о начинима за задовољавање социјалних потреба што ће омогућити транспарентност и ефикасност система. Партиципација ће омогућити грађанима и корисницима, да као интересне групе, активно и одговорно учествују у подстицању развоја и унапређења система социјалне заштите.

Током процеса израде стратегије уочени су **кључни проблеми** са којима се суочава општина Нова Варош у овом сегменту, а који се односе на:

1. Недовољно развијену мрежу ванинституционалних услуга;
2. Недовољне капацитете постојећих услуга (услуга помоћи у кући за старе) којима би се изашло у сусрет потребама грађана;
3. Доминација мера материјалне подршке над услугама социјалне заштите;

4. Непостојање афирмативних мера подршке за акредитацију и лицензирање пружалаца услуга, посебно пружалаца из приватног и сектора грађанског друштва;

За потребе превазилажња наведених проблема, стратегија препознаје нужност континуиране подршке у стварању мреже пружалаца услуга из јавног, приватног и сектора грађанског друштва и повећању учешћа/партиципације корисника у услугама (како у дефинисању врсте и обима подршке, тако и у цени услуге), па би **активности у наредном периоду требале бити усмерене ка:**

- Обезбеђивању средстава из локалног буџета за перманентну едукацију пружалаца услуга, како би се омогућила акредитација програма и лицензирање пружаоца услуга и тиме омогућило ширење њихове мреже, посебно пружаоцима услуга из приватног и сектора грађанског друштва;
- Подршци континуираном јачању капацитета пружаоца услуга социјалне заштите из јавног, приватног и сектора грађанског друштва;
- Изради јединствене, свеобухватне базе података о корисницима, потенцијалним корисницима, као и о пружаоцима/потенцијалним пружаоцима услуга социјалне заштите;
- Примени Закона о јавним набавкама за избор пружалаца услуга социјалне заштите у складу са сврхом и природом јавне набавке;

6.2. Стратешки правац Подршка грађанима/кама у социјалним ризицима

6.2.1. Приоритет - подршка старима

Старење укупне популације (посматрано од средине 20. века) је процес који у Србији траје већ више од 40 година, почев од краја 1960-их када је становништво било демографски најмлађе.

Уз просечну старост од 42,2 године, индекс старења од 1,22 и удео старих 65 и више година од 17,4%, Србија је 2011. год. међу демографски најстаријим земљама света. Старење становништва је интензивирано, а на то указују и подаци два последња пописа – просечна старост расте (повећање за две године), број младих (до 15 година) се, у овом међупописном периоду, смањило за 150 хиљада, **а број старих 85 и више година је готово двоструко већи (према попису 2011. њих је 81,5 хиљада док их је 2002. било 44,8 хиљада).**

Старо становништво (преко 65 година) веома је осетљиво на ризике који долазе из социо-економског окружења, а због често скромне или најчешће, непостојеће радне способности, и из тога проистекле знатне зависности приликом задовољавања свакодневних потреба од других (без обзира да ли је реч о потомцима или држави). Стога је старим људима сигурност, односно извесност преко потребна. Велики друштвени ломови, као они у Србији током 1990-тих година, који резултују смањењем друштвеног производа и доходака (готово) свих група становништва често доводе старе људе испод ивице егзистенције. И транзиција, која је у Србији заиста започета 2001. године, представља такав период промена у коме се повећавају ризици за старе људе – реформишу се пензијски и здравствени систем, мењају се (релативне) цене егзистенцијалних и комуналних добара, битне промене доживљава и систем социјалне заштите итд. **Питање је какви су ефекти ових промена на старе људе, који су најмање способни да се прилагоде наглим променама друштвеног амбијента, и шта се може учинити да они буду повољнији?**

Доступни подаци о броју и положају старих у општини Нова Варош (приказани у одељку Контекст) указују на неопходност интензивирање подршке старима кроз јачање локалних и регионалних капацитета за пружање услуга којима ће се изаћи у сусрет препознатим и исказаним проблемима у погледу локалне политике према старима, а који се пре свега односе на:

1. Недовољно развијена мрежу ванинституционалних услуга за старе на локалном нивоу. Осим услуге помоћи у кући, нису развијене друге услуге, предвиђене Законом (нпр. дневни боравци и сл);
2. Недовољна финансијска средства за пружање услуга - модел партиципације корисника у цени услуга није развијен у довољној мери;

3. Непостојање подршке старим лицима са менталним поремећајима;
4. недовољни капацитети за институционални смештај старих на читавом подручју Златиборске области;

Поред оперативних циљева и активности, дефинисаних акционим планом, стратегија дефинише следеће **препоруке**:

1. Обезбедити одрживост постојећих услуга и развити недостајуће услуге на локалном нивоу којима се излази у сусрет приоритетним потребама старијих лица
2. Развити услуге подршке породицама које брину о оболелим старијим лицима
3. Успоставити систем партиципације корисника услуга социјалне заштите
4. Обезбедити финансирање/суфинсирање услуга из општинског буџета за старе у складу са њиховим капацитетима и према јасно дефинисаним критеријумима. Поред тога, потребно је успоставити механизам за партиципирају корисника цени услуга у складу са Правилницима за сваку од успостављених услуга;
5. Јачати капацитете удружења грађана за пружање услуга старима;
6. Стимулисати приватни сектор за пружање услуга старијим лицима
7. Промовисати међугенерациску солидарност
8. Подстицати волонтерски рада и подржавати активности група за самоподршку
9. Побољшати информисаност и сензибилисаност становништва о положају и потребама старијих;
10. Развити механизме за откривање занемарених и злостављаних старијих лица
11. Предузимање мера на подизању нивоа задовољења културних, забавних и рекреативних потреба старијих лица уз пуно уважавање њихових личних опредељења

6.2.2. Подршка деци и младима

Бројни међународни документи (Конвенција о правима детета, Миленијумски циљеви развоја и сл) и национални документи (НПА за децу 2004-2015.; Национална стратегија за младе, Закон о младима,...) указују на нужност континуираног унапређење система подршке на локалном нивоу како би се пружили одговори на бројне и разноврсне потребе деце и младих.

Када је реч о социјалној заштити деце и младих, довољно илустративан је пример Национални план акције за децу Републике Србије који од својих 7 приоритета, три усмерава ка: смањењу сиромаштва деце, унапређење положаја и права деце са сметњама у развоју, заштиту деце без родитељског старања и заштиту деце од злостављања, занемаривања, искоришћавања и насиља.

Стратегија за младе као један од својих приоритета указује на неопходност ситемске и континуиране подршке социјалној инклузији младих, препознајући нарочито следеће групе:

- млади који живе у сиромаштву,
- млади са инвалидитетом,
- млади родитељи,
- млади са нерашеним стамбеним проблемом,
- млади Роми,
- млади без родитељског старања,..

Такође, стратегијом су предвиђене мере за повећање безбедности младих, од којих се систем социјалне заштите препознаје као битан актер, а често и носилац програма и мера које треба предузимати како би се насиље међу малолетницима спречило и адекватно третирано у случајевима када се већ деси.

Локална стратегија социјалне заштите не даје конкретна решења за сваки од проблема са којима се суочавају деца и млади, већ иницира процесе, који се односе на јачање капацитета локалних самоуправа (посебно Савета за младе и КЗМ), система социјалне заштите, образовања, запошљавања, здравства, културе.

Анализирајући ситуацију на локалном нивоу, Радна група препознаје кључне проблеме деце и младих:

- Непостојање базе података о броју деце и младих и њихових социјалних потреба и проблема – није извршено детаљно истраживање и мапирање;
- Малолетничка делинквенција - која се јавља као резултат дисфункционалности породица (насиље, занемаривање, незапосленост, сиромаштво) али и као и недовољно адекватан одговор система на растући тренд повећања броја прекршаја и кривичних дела које почиње малолетници.
- Недостатак ванинституционалног и неповезаност постојећег институционалног оквира за подршку деци и младима који припадају ризичним групама (деца са сметњама у развоју, деца без родитељског старања, деца - жртве породичног и вршњачког насиља, Ромска деца.....)
- Пораст злоупотребе психоактивних супстанци (ПАС) и изостанак интервенција државе у сузбијању овог растућег проблема (непостојање стратешког оквира за борбу против злоупотребе ПАС, непримењивање закона, неадекватна законска регулативе, непостојање сарадње између ресорних институција, непостојање превентивних програма, незапосленост, сиромаштво,....)

Поред конкретних активности, које је реално могуће остварити у периоду имплементације стратегије (а који су приказани у оквиру Акционог плана), Радна група даје следеће **ПРЕПОРУКЕ** од значаја за унапређење положаја деце и младих у социјалним ризицима:

1. Малолетничка делинквенција - ради унапређења постојећег стања потребно је повезати рад и функционисање институција на свим нивоима (локалном, регионалном и националном нивоу).
2. Јачање механизма за унутарсекторска (између јавних институција) и међусекторска партнерства (јавни, приватни, сектор грађанског друштва) у циљу реализације мера превенције малолетничке делинквенције и успостављања одрживих социјалних услуга за ову корисничку групу;
3. Дугогодишњи изостанак бриге о деци и младима који припадају ризичним група, проузроковао је недовољну мрежу услуга и мера подршке. Стога је у наредном периоду неопходно развијати људске, организационе и инфраструктурне капацитета за повећање апсорпције буџетских средстава за ове намене;
4. Израда акционог плана за смањење малолетничке делинквенције на локалном нивоу, односно дефинисање овог приоритета у оквиру локалних акционих планова за младе;
5. Успостављање услуга дефинисаних Законом о социјалној заштити (нпр. дневни боравак за младе), иновативних социјалних услуга на нивоу локалних заједница, али и регионалних услуга којима би се омогућио већи степен социјализације малолетних делинквената и спречила институционализација;
6. Посебну пажњу посветити деци са сметњама у развоју и младима са инвалидитетом обезбеђивањем одрживости постојећих и успостављањем нових и иновативних социјалних услуга које ће омогућити њихову што потпунију социјалну инклузију у различитим областима (нпр. запошљавање, културно стваралаштво, спорт, образовање,....)

7. Посебно, успостављање услуге становања уз подршку за децу без родитељског старања, младе са инвалидитетом и сл.
8. Успоставити регионалне мреже између институција јавног и организација грађанског друштва;

Оперативни циљеви:

1. Развијати услуге у локалној заједници као подршку за живот дече и младих у породици и природном окружењу
2. Обезбеђивати остваривање права на једнаке шансе деци и младима који живе у тешким условима

6.2.3. ОДРАСЛИ У РИЗИКУ

Стратегија прави јасно разграничење између неколико категорија одраслих лица која се налазе у социјалним ризичима:

- **одрасла лица са фактором отежане запошљивости** - стратегија социјалне заштите се не бави питањима запошљавања у најопштијем смислу, већ као ризичне групе препознаје одрасле особе са инвалидитетом и особе које услед здравствених проблема нису способна за самосталан живот и због тога постоји потреба за додатном социјалном подршком. Подршка одраслима - незапосленима са фактором отежане запошљивости би требала да буде пружена дефинисањем приоритета, циљева и активности Локалног акционог плана за запошљавање, који локална самоуправа, односно Савет за запошљавање, дефинише на годишњем нивоу и за чију имплементацију је обезбеђена буџетска подршка. Поред тога, Национална стратегија запошљавања за период 2011 - 2020. године <http://www.gs.gov.rs/strategije-vs.html> и закони донети за потребе њене имплементације отварају широк спектар могућности за предузимање мера афирмативне акције у погледу запошљавања одраслих са фактором отежане запошљивости на локалном нивоу.
- **одрасла лица са менталним, интелектуалним, телесним и сензорним тешкоћама** - Према „Извештају о светском здрављу Светске здравствене организације из 2001. године” сматра се да ће свака четврта особа у неком периоду свог живота бити погођена неким менталним поремећајем. Због свега тога, превенција менталних поремећаја и унапређење менталног здравља од кључног је значаја за сваку заједницу. Ментални поремећаји утичу на функционисање јединке и узрокују не само емоционалну патњу него и смањење квалитета живота, отуђеност, стигму и дискриминацију. Њихов утицај протеже се на читаву заједницу и представља огроман економски и социјални терет. Ментални поремећаји су често повезани са дуготрајним лечењем, одсуствовањем са посла, незапосленošћу и смањењем продуктивности, што све утиче на емоционално и економско стање чланова породице који негују оболеле, као и на повећање трошкова заједнице. Оперативни циљеви дефинисани овим приоритетом су усмерени ка развоју услуга у заједници, чиме се тежи смањењу потребе за институционалним смештајем и омогућавање остваривања права на живот у природном окружењу.

Као кључне **ПРОБЛЕМЕ** одраслих са факторима социјалног ризика, Радна група препознаје:

1. Недовољно развијени капацитети на локалном нивоу за подршку запошљавању/самозапошљавању одраслих са фактором отежане запошљивости;
2. Недовољна финансијска средства за имплементацију ЈАП за запошљавање на локалном нивоу;
3. Недовољно развијени индикатори у постојећим базама података о капацитетима и потребама одраслих са фактором отежане запошљивости;
4. Изостанак аналитичког приступа у изради планова запошљавања;
5. Непостојања стимулативних мера за запошљавање/самозапошљавање одраслих са фактором отежане запошљивости;
6. Капацитети локалне заједнице недовољно развијени и неспремни за имплементацију Стратегије развоја заштите менталног здравља;
7. Неразвијене ванинституционалне здравствено - социјалне услуге за одрасла лица са менталним, интелектуалним, телесним и сензорним тешкоћама. Услед медицинског приступа у третману (медикаментозно лечење) приметан је тренд високог степена хоспитализације у здравствене и смештаја у установе социјалне заштите.

4. Препоруке :

- Увећати проценат буџетских издвајања за имплементацију ЈАПова за запошљавање;

- Успоставити капацитете на локалном и регионалном нивоу за промоцију и успостављање концепта социјалног предузетништва;
- Израдити локалне акционе планове за унапређење менталног здравља;
- Успоставити социјалне и социо-здравствене услуге за одрасла лица са менталним, интелектуалним, телесним и сензорним тешкоћама (саветовалишта, помоћ у кући, персонална асистенција, дневне боравке, заштићено становање, мале домске заједнице и сл.)

5. Оперативни циљеви:

1. Успостављање ванинституционалних соци-здравствених услуга за одрасле у ризику на локалном и регионалном нивоу
2. Повећање % запослености одраслих у социјалним ризицима

6.2.4. Подршка породици

И поред значајне и доминанте улоге превентивне улоге породице за превенцију социјалних ризика, препозната у релевантним националним стратешким и законским документима (нпр. Стратегија развоја система социјалне заштите, Стратегија унапређења положаја ОСИ, Стратегија за младе, Стратегија развоја менталног здравља, Закон о породици, Закон о социјалној заштити, Закон о социјалном становању и сл.) на нивоу локалних заједница подршка породици се пружа углавном само од стране одељења ЦСР у границама минимума законских обавеза.

Удружења грађана, основана са мисијом унапређења положаја самохраних родитеља и заштиту жена и деце од породичног насиља. Удружења особа са инвалидитетом су углавном усмерена ка подршци члану са инвалидитетом, док подршка породици изостаје.

Локалне самоуправе обезбеђују средства за мере материјалне подршке, а подршка породици кроз ванинституционалне услуге социјалне заштите није развијена.

Разумевајући комплексност проблема и нужност подршке породици Радна група за израду стратегије, дефинисаним циљевима успоставља базичне претпоставке за унапређење положаја породице, коју види не само као корисника услуга и мера, већ као битног актера социјалне заштите који игра пресудну улогу у превенцији социјалних ризика.

Кључни проблеми:

1. Пораст породичног насиља које настаје као последица високог степена незапослености, стамбене необезбеђености, недовољне институционалне и ванинституционалне подршке породици, непостојања превентивног рада са породицом,
2. Недовољно стимулативан законски оквир и компликованост административних процедура за остврење или заштиту права.
3. Локална заједница ни организационим ни финансијским капацитетима не излази у сусрет потребама породице.
4. Организациони капацитети јавних установа нису развијени - недовољан број стручних радника у ЦСР, школама, здравственим установама и непостојање средстава за перменентну едукацију стручног кадра у овој области;
6. Недовољан број удружења које се баве заштитом породица, али и недовољна подршка постојећим удружењима;
7. Непостојање ванинституционалних услуга социјалне заштите (сигурне куће, СОС телефони, саветовалишта и сл.)
8. Изостанак превентивних програма.

4. Оперативни циљеви:

1. Свеобухватна заштита и подршка породицама са идентификованим насиљем;
2. Успостављање концепта социјалног становања и механизма за његову имплементацију на локалном нивоу;

6.3. Стратешки правац - ПАРТНЕРСТВА У ЗАЈЕДНИЦИ

6.3.1. Социјално одговорно понашање у заједници

Бити друштвено одговоран подразумева етичко понашање појединца и организације које карактерише осетљивост према социјалним, културним, економским и еколошким питањима једне заједнице. Овај стратешки правац даје почетне одговоре на препознате потребе локалне заједнице за већим укључивањем грађана у активности од значаја за унапређење социјалне слике заједнице (нпр. волонтерске мреже, програме удружења грађана), али указује и на непоходност унапређења праксе друштвено одговорног понашања привредних субјекта.

Поред тога, дефинисаним приоритетима се тежи ка интензивирању комуникације у заједници, с обзиром да је, без обзира не бројне канале комуникације, препознат низак ниво информисаности свих актера развоја заједнице, укључујући и саме грађане.

Препоруке:

1. Повећати утицај представника сектора грађанског друштва на креирање и имплементацију политике социјалне инклузије на локалном, регионалном и националном нивоу;
2. Поддржати програме који ће омогућити повећање социјалне инклузије маргинализованих група у различитим областима (нпр. образовање, спорт, култура, запошљавање/самозапошљавање и сл.)
3. Успоставити стимулативно окружење (мера подстицања) за филантропију и социјално одговорно пословање;
4. Предузимати активности од значаја за успостављање сарадње између друшалаца услуга и осталих удружења грађана;
5. Сензибилисати релевантне институције на потребе и проблема грађана у социјалним ризицима;
6. Промовисати и стимулисати друштвено одговорно пословање;
7. Промовисати примере добре праксе;

Оперативни циљеви:

1. Повећање утицаја представника сектора грађанског друштва на креирање и имплементацију концепта социјалне инклузије на локалном, регионалном и националном нивоу;
2. Поддршка програмима од значаја за повећање социјалне инклузије грађана у ризицима социјалне искључености;
3. Успостављање стимулативних мера за филантропију и социјално одговорно пословање на локалном и регионалном нивоу;

Приоритет 3.2. - Унапређење комуникације на регионалном и локалном нивоу

И поред бројних и разноврсних извора информисања, као кључни проблем у заједници је препозната недовољна информисаност и изостанак канала комуникације између релевантних актера, као и недовољна информисаност грађана о могућностима за остваривање права гарантованих националним и локалним правним оквиром.

Као кључни актери који доприносе или би требали да допринесу унапређењу комуникације у заједници, препознати су медији.

Закон о јавном информисању отвара могућност за тржиште медијских услуга, али у пракси је то тржиште неуређено, па се препознају медији који коректно и професионално извештавају грађане локалне заједнице и медије који су далеко од професионалних стандарда.

Локалним самоуправама, према новом Закону, је ускраћена могућност оснивања јавних гласила, па се информативна функција наручује путем тендера од приватних локалних медија, која често нису ни кадровски ни технички опремљена за послове информисања. Кључне услуге које су наручују односе се на преносе скупштинских заседања и информативне програме који су најчешће намењени бирачима, а не грађанима.

3. Препоруке

1. Утицати на регионалну сарадњу у смислу размене информација и примера добре праксе и његово претоварање грађанима;
2. Интензивирати сарадњу са дописништвима националних медија (штампаних и електронских) како би се информације благовремено и адекватно пренела на национални ниво;
3. Унапредити сарадњу између институција и медија, водећи рачуна о континуитету (честе промене у саставу редакција медија);
4. Интензивирати сарадњу удружења грађана и медија у информисању јавности и корисника о услугама и условима за њихово остваривање;
5. Промовисати примере добре праксе;

Оперативни циљеви:

1. Обезбеђивање одрживог јединственог медијског простора за редовно праћење и промовисање социјалне инклузије у регионалним и локалним медијима;
2. Унапређење компетенција новинара и запослених у медијима за потребе промоције социјалне инклузије;
3. Јачање компетенција људских ресурса у јавном, приватном и сектору грађанског друштва за медијску промоцију концепта социјалне инклузије;

7. Механизми за имплементацију, мониторинг и евалуацију стратегије

Након усвајања нацрта Стратегија од стране одборника Скупштине општине Нова Варош, Радна група препознаје следеће кораке, неопходне за успостављање механизма за његову имплементацију, мониторинг и евалуацију.

1. Успостављање оперативних структура за имплементацију, мониторинг и евалуацију стратегије

1.1. Савет за социјалну политику, формиран решењем председника општине бр. 06-4/11/2013-03 од 25.02.2013. године је препознат као кључни носилац процеса имплементације, мониторинга и евалуације овог стратешког документа.

Узимајући у обзир да именовани чланови нису у довољној мери разумели своју улогу, чланови Радне групе предлажу Председнику општине да новим решењем изврши поновно именовање чланова Савета, у који ће бити укључени

представници Радне групе, а који су показали висок ниво личне и професионалне мотивације да се у наредном периоду посвете развоју система социјалне заштите.

Структура чланова Савета треба да обезбеди равноправно учешће представника локалне самоуправе, локалних установа социјалне заштите, образовања, здравства, запошљавања, представнике релевантних републичких институција, представнике удружења грађана и медија.

Како би се обезбедио континуитет и ефикасност рада Савета, предлаже се успостављање института заменика члана Савета. Кључни критеријуми за именовање чланова и заменика би требали бити компетентност, посвећеност и мотивисаност за реформу система социјалне заштите.

Новоформирани Савет би, одмах након именовања, био у обавези да:

- Изради и усвоји Пословник о раду, којим ће се дефинисати материјално правна и процесно правна питања од значаја за рад Савета;
- Изради годишњи план за имплементацију стратешког документа;
- Изради план за мониторинг и евалуацију стратегије;
- Формира радне тимове за израду и управљање пројектима који настану као резултат операционализације Стратегије;
- Обезбеђује информације и успостави механизме од значаја за редовно ажурирање базе података о социјалној заштити, чије је успостављање предвиђено као једна од активности у акционом плану;
- Промовише стратешки документ на локалном, регионалном, националном и међународном нивоу;
- Израђује годишње извештаје о реализацији стратегије на основу индикатора дефинисаних акционим планом, а који ће бити представљен на последњем годишњем заседању Скупштине општине;

1.2. Радна група препознаје неопходног **именовања представника извршне власти - члана Општинског већа који би био задужен за област социјалне политике** у најширем смислу (социјална заштита, образовање, запошљавање, здравство, удружења грађана,...), који би председавао радом Савета за социјалну политику.

1.3. Координација рада Савета (логистички и административни послови) би требала бити поверена локалној самоуправи. Као могућа решења су препозната:

- поверавање реферата постојећем запосленом у општинској управи или
- лицу које је од стране локалне самоуправе ангажовано у Центру за социјални рад).

САДРЖАЈ

1.	Одлука о усвајању стратегије социјалне заштите општине Нова Варош за период 2015-2020. година	1
----	---	---